

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 9. travnja 2008.

Presudni doprinos sv. Benedikta Nursijskog oblikovanju europske civilizacije i kulture

Draga braćo i sestre!

"Taj Boji čovjek koji je za ivota učinio tolika sjajna čudesa ništa manjim sjajem nije blistao ni rječitošću kojom je umio izlagati svoj nauk" (Dial. II, 36). Tim je riječima papa Grgur Veliki 592. izrazio svoje veliko poštovanje prema monahu, koji je umro 50 godina ranije, ali koji je još uvijek bio u ivom sjećanju puka a nadasve cvatuće redovničke zajednice koju je osnovao. Riječ je o sv. Benediktu Nursijskom, ocu zapadnog monaštva koji je svojim ivotom i djelom izvršio presudni utjecaj na razvoj europske civilizacije i kulture. Najvaniji izvor o ivotu toga sveca bila je upravo citirana druga knjiga Dijaloga. To nije klasična biografija. Grgur Veliki eli radije pomoću primjera konkretnog čovjeka – upravo sv. Benedikta – prikazati uspon na vrhunce kontemplacije, koji je kadar ostvariti onaj koji se potpuno preda Bogu. I spominjanje mnogih čuda koja je svetac učinio ima za glavni cilj pokazati kako Bog, opominjući, pomaući pa i kanjavajući, intervenira u konkretnim situacijama čovjekova ivota.

Ta se perspektiva "biografa" objašnjava također u svjetlu općeg konteksta njegova vremena: na prijelazu s 5. na 6. stoljeće svijet je potresala strahovita kriza vrijednosti i institucija, uzrokovana padom Rimskog carstva, invazijom drugih naroda i propadanjem običaja. Predstavljajući sv. Benedikta kao "sjajnu zvijezdu" Grgur je elio pokazati put koji vodi izlasku iz te "tamne noći povijesti" (usp. Ivan Pavao II., Insegnamenti, II/1, 1979, str. 1158). Doista, djelo toga sveca i na poseban način njegovo Pravilo pokazali su se nositeljima istinskog duhovnog vrenja koje je tijekom stoljeća i izvan granica njegove domovine i vremena, promijenilo lice Europe, stvorivši nakon raspada političkog jedinstva novo duhovno i kulturno jedinstvo koje je davala kršćanska

vjera koju su prigrlili narodi toga kontinenta.

Sv. Benedikt rodio se oko 480. godine. Potjecao je "ex provincia Nursiae" – iz provincije Nursije. Njegovi su ga dobrostojeći roditelji poslali na studij u Rim. On se ipak nije dugo zadržao u Vječnom Gradu. Kao objašnjenje, Grgur spominje činjenicu da se mladom Benediktu nije nimalo sviđao način života mnogih njegovih školskih kolega te nije elio i sam činiti iste pogreške koje su oni počinili. elio se svidjeti samo Bogu; "soli Deo placere desiderans" (II Dial., Prol 1). Tako je, već prije završetka svojih studija, Benedikt napustio Rim i povukao se u osamu u gorje istočno od Rima. Nakon što je isprva boravio u selu Effide (danas Affile), gdje se na neko vrijeme pridružio monaškoj "redovničkoj zajednici", odlučuje se na pustinjački ivot u nedalekom Subiacu. Ondje je ivio tri godine u potpunoj samoći u špilji koja će, počevši od Srednjega vijeka, činiti "srce" benediktinskog redovništva prozvano "Sveta špilja". Vrijeme provedeno u Subiacu bilo je za Benedikta vrijeme sazrijevanja. Tu je morao podnijeti i svladati tri glavne napasti kojima je izloen svaki čovjek: napast samopotvrđivanja i elje da se samoga sebe stavi u središte, napast na koju navode osjetila i, na kraju, napast srdbe i osvete. Benedikt je, naime, bio uvjeren da će tek pošto svlada te tri napasti moći drugima uputiti riječ koja će im biti od koristi u njihovoj potrebi. Njegova duša, sada ispunjena mirom, bila je kadra potpuno obuzdati onaj nagoni "ja" i širiti mir oko sebe. Tek tada je odlučio osnovati svoje prve samostane u dolini Anio, blizu Subiaca.

Benedikt 529. napušta Subiaco i nastanjuje se u Montecassinu. Pokušaj da se ta promjena boravišta objasni bijegom od spletke nekog zavidnog mjesnog crkvenog velikodostojnika pokazao se slabo uvjerljivim, budući da se Benedikt ni nakon što je ovaj iznenada umro nije vratio u Subiaco (II Dial. 8). Na to se zapravo odlučio jer je ušao u novu fazu svojega duhovnog sazrijevanja i monaškog iskustva. Prema Grguru Velikom, preseljenje iz udaljene doline Anio u Monte Cassio – visoravan koja dominira nad prostranom okolnom ravnicom i vidljiva je već izdaleka – ima simbolično značenje: monaški ivot u skrovitosti ima svoj smisao, ali samostan ima također svoju javnu svrhu u ivotu Crkve i društva. Naime, kada je 21. oujka 547. Benedikt dovršio svoj zemaljski ivot ostavio je svojim Pravilom i benediktinskom obitelji koju je osnovao baštinu koja je sve do danas donosila plod u čitavom svijetu.

U cijeloj drugoj knjizi Dijaloga Grgur nam opisuje kako je ivot sv. Benedikta uronjen u ozračje molitve, koja je bila osnovni temelj njegova ivota. Bez molitve nema iskustva Boga. Ali Benediktova duhovnost nije bila neka duhovnost bez doticaja sa stvarnošću. U nemirima i pometnji svoga doba, on je ivio pod Bojim pogledom i svoj pogled upravljao Bogu, ali pritom nije nikada gubio iz vida svakodnevne dunosti i čovjeka s njegovim konkretnim potrebama. U svojem Pravilu on opisuje monaški ivot kao "školu sluenja Gospodinu" (Prol. 45) i opominje svoje monahe da "nikada ništa ne smije imati prednost pred onim što se duguje Bogu (to jest pred Slubom časova)" (43,3). Ističe, ipak, da je molitva u prvom redu čin slušanja (Prol. 9-11) koja se mora pretočiti u konkretno djelovanje. "Gospodin očekuje da svakog dana svojim djelima odgovorimo na njegova sveta učenja", kae on (Prol. 35). Tako monaški ivot postaje plodni spoj djelovanja i kontemplacije "kako bi se u svemu slavilo Boga" (57,9). Nasuprot lakom i egocentričnom

samoostvarenju, koje se danas često uzdie, prva i nezaobilazna zadaća učenika sv. Benedikta je iskreno traenje Boga (58,7) putom koji je zacrtao ponizni i poslušni Krist (5,13), od čije ljubavi mu ništa ne smije biti vanije (4,21; 72,11). Vjebanjem u poslušnosti koja se provodi u djelo vjerom proetom ljubavlju (5,2) monah stječe poniznost (5,1) kojoj Pravilo posvećuje čitavo jedno poglavlje (7). Na taj način čovjek postaje sve više suobličen Kristu i dostie istinsko samoostvarenje kao stvorenje stvoreno na Boju sliku i priliku.

Učeničkoj poslušnosti mora odgovarati mudrost opata, koji "zastupa Krista" u samostanu (2,2; 63,13). Njegov lik, opisan prije svega u drugom poglavlju Pravila, s osobinama duhovne ljepote i zahtjevne zadaće, moe se smatrati Benediktovim autoportretom, jer – kao što piše Grgur Veliki – "svetac se u svojem naučavanju vodio prema onome kako je ivio" (Dial. II, 36). Opat mora biti istodobno i njeni otac i strogi učitelj (2,24). Premda mora biti nepopustljiv kada su posrijedi poroci, on je ipak pozvan prije svega nasljedovati njenost Dobrog Pastira (27,8), "pomagati radije no vladati" (64,8), "naglašavati više djelima no riječima ono što je dobro i sveto" i "vlastitim primjerom objašnjavati Boje zapovijedi" (2,12). Da bi bio kadar odgovorno odlučivati, opat također mora slušati "savjete svoje braće" (3,2) jer "Bog nerijetko najmlađemu došapne najbolje rješenje" (3,3). Ta raspoloivost čini to Pravilo, pisano gotovo prije petnaest stoljeća, iznenađujuće suvremenim!

Benedikt ga naziva "malim Pravilom opisanim u grubim crtama" (73,8). Međutim, ono prua itekako korisne smjernice ne samo redovnicima, nego i svima onima koji trae vođu na svojem putu prema Bogu. Zbog svoje odmjerenosti, svoje čovjekoljubivosti i svojega trijeznog razlučivanja između bitnoga i sporednoga u duhovnom ivotu, ono je do danas uspjelo sačuvati svoju prosvjetljujuću snagu. Pavao VI., proglašavajući 24. listopada 1964. sv. Benedikta zaštitnikom Europe, elio je odati priznanje veličanstvenom doprinosu koje je taj svetac svojim Pravilom dao oblikovanju europske civilizacije i kulture.

Današnja Europe – koja je netom izašla iz stoljeća duboko ranjenog dvama svjetskim ratovima i nakon sloma velikih ideologija koje su se pokazale tragičnim utopijama – traga za vlastitim identitetom. Neosporno je da za stvaranje novoga i trajnog jedinstva vanu ulogu imaju politička, ekonomska i pravna sredstva, ali je potrebno također pokrenuti etičku i duhovnu obnovu koja crpi iz kršćanskih korijena kontinenta. Bez te vitalne limfe čovjek i nadalje ostaje izloen opasnosti da podlegne napasti da bude samog sebe otkupitelj: utopija je to koja je, na različite načine, u Europi 20. vijeka prouzročila, kao što je istaknuo papa Ivan Pavao II., "nazadovanje bez presedana u izmučenoj povijesti čovječanstva" (Insegnamenti, XIII/1, 1990., str. 58).

Papin pozdrav hrvatskim hodočasnicima na hrvatskom:

Srdačnu dobrodošlicu upućujem svim hrvatskim hodočasnicima, a osobito vjernicima upe Gospe od Zdravlja iz Splita te upe Blaenoga Alojzija Stepinca iz Varadina. Svojim ivotom budite navjestitelji radosne vijesti Gospodinova uskrsnuća. Hvaljen Isus i Marija!

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana